

TOOLISTE HÄÄ

MAI 1934

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

E. T. Keskliidu üleskutse 1. maiks.

Töötavale rahvale linnas ja maal!

Julgelt sotsialistliku sihi poole!

Ametiühingud kogu maailmas on jätanud seljataha raske võitlusaasta. Kriisis siplev kapitalism otsib ummikust väljapääsu. Seda on tahetud leida laia-de rahvahulcade arvel. Tööpalku on vähendatud. Töökaitset ja sotsiaalkindlustust on kärbitud. Esimese järgu elutarvete tolle on tõstetud. Jõukatele rahvakihtidele on antud rahva määratu enamiku arvel mitmesuguseid soodustusi. Kuid hukkuvat kapitalismi ei ole nende abinõudega suudetud siiski päästa. Tööpuudus on süvenenud. Nälg, viletsus, meeleheide ja lootusetus on suurenenud kõikides töötavates rahvakihtides. Kõigi maade kapitalistid on näidanud, et nad on võimetud lahendada kriisi.

Kogu maailmas on liikvel fashism. See on kapitalistide ja kodanluse viimne trump oma võimutsoonide kindlustamiseks. See on abinõu pikendada sureva süsteemi elupäevi uue sildi all. Vale, pettuse ja vägivalla abil on fashism mitmes riigis haaranud võimu. Töötavad rahvahulgad on surutud seal mood-sasse orjapõlve — selleks et kapitalistlik korrupsioon võiks elada ja härrasrahvas kuninglikult võimutseda. Eesti fashismi üks kujudest — „vabadussõja-

laste rahvaliikumine“ — tahtis muned a kuldmuna meie härrasrahvale ja saamameestele. Tehti ettevalmistusi oma toore diktatuuri püstitamiseks ja töötava rahva viimse elujõu väljapigistamiseks. See fashistlik liikumine on küll põranda alla aetud, kuid fashistlikud põhimõtted ja püüded on veel liikvel. Seepärast tuleb töörahval olla valvel! Ka erakordsetes oludes võitlevad ametiühingud koos kogu töörahvaga igasuguste fashismi põhimõtete, korrupsiooniliste püüete ja sihtide vastu kõigi võimalikkude abinõudega. Võitlus töötavate rahvakihtide tänapäeva ja tuleviku hüvede eest jätkub kõige peale vaatama.

Käesoleval esimesel mail ei ole organiseeritud töörahval võimalik demonstreerida oma nõudeid võimsalt lehvi-vate punalippude all — ei tänavatel ei kinnistes ruumides. Kuid organiseeritud töörahvas esitab oma nõuded siiski. Iga tööline ja vabadustihkav kodanik peab teadma, mille eest ametiühingud võitlevad.

Igale töölisele ja töötavale inimesele on selge, et eesti majanduselus tuleb viia läbi põhjalikke uuendusi. Suurkodanlus on kasutanud rahva väljakurnamise va-

badust „vabamajanduse“ sildi all. Ametiühingud nõuavad selle olukorra lüpetamist. Nõuavad majanduselu uuendamist ja töötavate inimeste elujärje parandamist.

Kogu organiseeritud töölistkond nõuab käesoleval 1. mail: tuleb asuda Eesti-maa Töölisühingute Keskliidu poolt väljatöötatud Eesti rahvamajanduse elustamise kava elluviimisele, et luua uusi töövõimalusi, tõsta laiade rahvahulkade ostujõudu, seada kogu majanduselu plaanikindlale alusele ja teostada majanduselu kontroll tööliste ja tarvitajate osavõtul.

Majanduselu uuendamisest on huvitatud rahva määratu enamik ja seepärast ühinevad ametiühingute nõudmisega kõik töötavad inimesed, kes otsivad väljapääsu aluraskustest.

Majanduselu uuendamist on võimalik läbi viia vaid töölisorganisatsioonide aktiivsusega, tegevusvabadusega ja kogu töötava rahva koostöoga. Fashismi ega majanduskriisi ei saa võita ükski võim rahva õiguste kärpimisega, vaid fashism võidetakse ainult siis, kui töötavatel rahvahulkadel on olemas kõige laiemad demokraatlikud koostöö võimad.

Majanduselu uuendamise ja demokraatlikkude vabaduste laiendamise huvides liituvad kõik töölised ametiühingutega. Iga tööline annab käesoleval esimesel mail enesele töötuse: astun juba homme oma tööala ametiühingusse! Võitlus annab vaid siis tulemusi kui see on sihiteadlik ja organiseeritud. Paremat tulevikku loome endale organiseeritud pingutuste abil.

1. mai — Punalippude ja kõigi maade tööliste ühine võitluspüha. Oleme pühitsenud 1. maid võitude ja kaotuste puhul. Oleme lehvivaid punalippe kandes tundnud rõõmu ja kurbust. Kõigest hoolimata marsib töölisliikumine julgelt edasi sotsialistliku sihi poole meil ja välismaal. Töötav rahvas, linnas ja maal! Liitugem üksmeelselt 1. mail E. T. Keskliidu võitlusloosungite all. Loogem raudne ühisrinne oma püüete läbi viimiseks.

Elagu töörahva võitluspüha 1. mai.
Majanduselu uuendamine saagu teoks.
Elagu töörahva vabadus ja koostöö!
Elagu sotsialism!
Kõik ametiühingutesse!

Eestimaa Töölisühingute Keskliit.

Töölisvanemate konverents.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu korraldusel peetakse pühapäeval, 6. mail k. a. algusega kell 10 hommikul Tallinnas, V. Pärnu 31 „Töölise Kodu“ ruumides *üleriiklik töölisvanemate konverents* järgmise päevakorraga:

1. Konverentsi avamine ja rakendus.
2. Ülevaade E. T. Keskliidu ja töölisvanemate tegevusest ning lähematest ülesannetest — ref. A. Jõeäär ja L. Metslang.
3. Sotsiaalkindlustuse küsimus — ref. Aug. Gustavson.
4. Läbirääkimised.

Terve rida majandus- ja sotsiaalpoliitilisi ning organisatsioonilisi küsimusi vajavad selgitamist laiemates töölisühingutes. Töölisvanematel on vajalik omada neist küsimustest ülevaade. Teisest küljest, — käitistes tekib alataasa uusi mitmesuguseid küsimusi, mille arutamine ja lahendamine on samuti tarvilik.

Neil põhjustel on kokku kutsutud töölisvanemate üleriiklik konverents.

Konverentsist võivad võtta osa kõik tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seaduse alusel valitud töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad. Konverentsist osavõtvatel töölisnõukogudel ja töölisvanematel tuleb mandaadiks esitada väljavõtte valimiskomisjoni koosseleku protokollist, millest on näha, et vastavad isikud on valitud töölisvanemateks. Väljavõttele tuleb märkida juurde käitise tööliste arv 1. mail 1934. a. Tallinna töölisvanematel ei ole vajalik väljavõtet esitada, sest need on Keskliidus varemalt registreeritud.

Keskliidu juhatus on pööranud vabariigi valitsuse poole 50% hinnaalanduse saamiseks konverentsi saadikutele raudteel sõiduks.

Keskliidu juhatus loodab, et kõik töölisnõukogud ja töölisvanemad konverentsi vastu tõsiselt huvi tunnevad ja sellest osa võtavad.

Tööd, inimväärsed töötasu ja sotsiaalkindlustust igale töölisele.

Möödunud kuu lõpul Keskliidu esindajad *L. Metslang* ja *H. Martinson* esitasid riigivanemale tööliste palgaolude parandamise asjus järgmise märgukirja:

Eesti tööliste palgad on olnud madalamaid Euroopas. Kroonilangemisega tööliste palgaostujõud alanes tunduvalt. Ränk tööpuudus on surunud tööprotsessist välja tuhanded töökäed. Töötava rahva madalat elutaset on süvendanud veel meie sotsiaalkindlustuse puudulikkus. Sotsiaalsed raskused on soodustanud tunduvalt tööliskonna keskel fashistlikku liikumist, mis meil avaldus vabariigiväenulise „vabadussõjalaste liikumise“ näol. Osa tööliskonnast läks kaasa selle liikumisega „paremat elu“ looma.

E. T. Keskliidu arvates tuleb fashismi vastu võitlemiseks administratiivsete korralduste kõrval tõsta tööliskonna elutaset majandus- ja sotsiaalpoliitiliste algatustega, mis on meie oludes võimalikud ja õigustatud.

1. Kõige pealt on tarvis parandada tööliskonna palgaolusid. Eeskätt tuleb seda teha eksporditööstuses (paberi-, puu- ja tekstiilitööstus). Krooni langetamise tõttu on eksporditööstus töötanud suurte kasudega ja need on läinud peamiselt ainult teatavate ettevõtete tulude arvele. Palkade tõstmise puhul tõuseks üldine ostujõud ja seeläbi elustuks ka siseturutööstus ja põllundus.

2. Mõjuvaid samme tuleb astuda nute töö- võimaluste juurdeloomiseks niihästi maal kui ka linnades. Selleks ostarbeks tuleb mobiilseerida kõik riigi ja eramajanduse võimalikud ressursid.

3. Meie puuduliku sotsiaalkindlustuse täiendamiseks on elulisi vajadusi. Eelkõige tuleks panna maksma riigikogus arutusele olev põllutööliste ja kalurite õnnetusjuhtude vastu kindlustusseadus ja pikemat aega liikvelolev meremeeste õnnetusjuhtude vastu kindlustusseadus. Kolmandaks tuleks asuda vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse makspanekule. Praegu on eratööstuse vanaid töölised ja tööinvaliidid kaitseta. Seeläbi on tõusnud hoolekandelised kulud ja suurenenud tööliskonna rahulolematuse vabariikliku korraga.

Keskliidu juhatuse arvates eelpooltoodud majandus- ja sotsiaalpoliitiliste uuenduste läbiviimine tunduvalt tervendab tööliskonna meeleolu, tõstab kogu töötava rahva ostujõudu ning elustab tööstuse kui põllunduse tegevust.

Keskliidu juhatus loodab, et Teie, Härra Riigivanem käesolevas väljendatud organisatsioonilisele tööliskonna soovidele toetumisele võtate.

Riigivanem teatas, et riigivõim ei saa seada end palgaolude korraldamisse. Teised küsimused lubas võtta kaalumisele.

Keskliidu sammud ametiühingute tegevusvabaduse kaitseks.

Peale 12. märtsi sündmuste tekkis ametiühingutel ja töölisnõukogudel raskusi koosolekute korraldamisel. Politseivõimud jätsid registreerimata terve rea ametiühingute ja tööliste üldkogude koosolekuid, mille päevakorras oli majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi. Keskliidu juhatus on astunud vabariigi valitsuse ja politseivalitsuse ees samme ametiühingute ja töölisühingute seadusepärase tegevusvabaduse kindlustamiseks.

Keskliidu esindajad sekretär *L. Metslang* ja kassahoidja *H. Martinson* esitasid 10. apr. riigivanemale ametiühingute koosolekute asjus järgmise märgukirja:

Sisekaitse ülemasundmäärusega 12. märtsist k. a. — keelati ära kaitseisukorra piirkonnas kõik poliitilised koosolekud. Ajakirjanduses ilmunud ja politseivalitsusest saadud informatsiooni kohaselt kutseorganisatsioonid võisid jätkata oma tegevust. E. T. Keskliidu juhatusele teatati politseivalitsusest telefoniteel — Keskliidu esindaja järelepärimise peale, — et ametiühingud võivad kinnistel ja avalikudel koosolekudel käsitada organisatsioonilisi, kutselisi, töökaitseilisi, sotsiaalkindlustuslikke, palgapoliitilisi ja teisi ametiühingute kompetentsi kuuluvaid majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi poliitikkasse laskumata.

E. T. Keskliidu juhatus peab aga kahjuks tunnustama, et viimasel ajal ei ole politseivõimud mitmel pool sellest põhimõttest kinni pidanud. E. T. Keskliidu kuuluvatele ametiühingutele on tehtud takistusi koosolekute pidamiseks. Võru-Petseri prefekt ei registreerinud Antsla Töölisühingu koosolekut 8. apr. k. a. Koosoleku kavas oli ette nähtud Keskliidu instruktorigi kõne: Majanduslikke päevaküsimusi. Valga politseikomissar jättis registreerimata Valga Töölisühingu samasuguse koosoleku. Tallinna-Harju prefekt ei registreerinud Tallinna Maalritöölise Ametiühingu koosolekut, mille kavas oli: E. T. Keskliidu majandusprogrammi ja Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse selgitamine.

Kui selline olukord kestab, siis osutub ametiühingutel võimatuks kaitsta tööliskonna majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi huve. E. T. Keskliidu juhatus avaldab soovi, et Teie, Härra Riigivanem samme astuksite ametiühingute seadusepärase tegevusvabaduse kindlustamiseks.

Riigivanem teatas Keskliidu esindajatele, et ametiühingutele ei tohiks teha takistusi koosolekute pidamiseks, kui arutatakse majanduslikke, sotsiaalpoliitilisi ja kutselisi asju.

Kuid olukord koosolekute pidamises siiski ei paranenud. Seepärast Keskliidu juhatuse

ülesandel sekretär *Metslang* esitas 25. apr. poliitisevalitsuse direktorile järgmise märgukiirja:

Sisekaitse ülema sundmäärusega 12. märtsist k. a. keelati ära kaitseisukorra piirkonnas kõik poliitilised koosolekud. Sellekohase järelepärimise peale teatati Keskliidu sekretärile Poliitisevalitsusest telefoniteel, et ametiühingud võivad kinnistel ja avalikkudel koosolekutel käsitada organisatsioonilisi, kutselisi, töökaitselisi, sotsiaalkindlustuslikke, palgapoliitilisi ja teisi ametiühingute kompetentsi kuuluvaid majanduslikke, sotsiaalpoliitilisi ja tööõiguslikke küsimusi poliitikasse laskumata.

Kohapealsed poliitisevõimud ei pidanud aga sellest põhimõttest kinni, vaid terve rida ametiühingute avalikke koosolekuid ülalnimetatud küsimuste käsitamiseks jäeti prefektide poolt registreerimata. 10. apr. k. a. Keskliidu esindajad pöörasid ametiühingute koosolekute asjus Härra Riigivanema poole. Härra Riigivanem teatas Keskliidu esindajatele, et ametiühingutele ei tohiks teha takistusi koosolekute pidamiseks oma ülesannete kohaselt.

Kahjuks peab aga Keskliidu juhatus tunnistama, et olukord ametiühingute ja tööliskogude koosolekute pidamise asjus ei ole paranenud. On võimalik pidada vaid peale juhataste ja nõukogude koosolekute — peakoosolekuid puhtorganisatsiooniliste asjade arutamiseks ja töölisvanemate ja ametiühingute juhataste ühiseid koosolekuid. Kuna vajalikke avalikke koosolekuid ei ole võimalik pidada.

E. T. Keskliidu ja temasse kuuluva 50 ametiühingu ülesandeks on organiseerida töövõtjaid ja võidelda nende majandusliku, õigusliku ning kultuurilise olukorra parandamise eest. Ametiühingute praktilises töös on esikohal palgaolude ja tööttingimuste korraldamine ning tööliskonna seisukohtade esitamine riigivõimule majanduslikkudes ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes. Meil on väljakujunenud põhimõte, et riigivõim ei sega ennast töölise palgaolude korraldamisse, vaid see on jäänud tööandjate ja töölise vaheliseks asjaks. Seda seisukohta kinnitas ka Härra Riigivanem

20. märtsil Keskliidu esindajatele. Kui aga ametiühingutel ei ole võimalik palga- ja tööttingimustesse puutuvaid küsimusi käsitada töölise koosolekutel, siis on seega tööandjad asetatud riigivõimu poolt eesõigustatud olukorda. Meil puudub töölise avalik-õiguslik esindus tööliskoja näol. Teatud ulatuses on selle ülesandeid täitnud E. T. Keskliit, esitades riigivõimule majanduslikkudes, õiguslikkudes ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes tööliskonna seisukohti, nagu seda teeb Kaubandus-Tööstuskoda kaupmeeste ja töösturite seisukohalt ja Põllutöökoda põllumeeste seisukohalt. Loomulikult peab siis E. T. Keskliidul võimalus olema vastavaid küsimusi tööliskonna keskel käsitada, vastasel korral peab ta tööliskonna seisukohad tõenäolsuse teooria alusel improviseerima.

Pikemat aega teotseb meil tööstuslikkudes käitistes tööliskogude instituut Tööstuslikkude käitiste tööliskonna asutiste seaduse (R. T. 61 — 1931) alusel. Tööliskogude ülesandeks on seaduse § 7 alusel eelkõige: kaasaahtamine käitise tootmisprotsessi ratsionaalsemale järjele seadmiseks. Loomulikult tuleb töölisvanematel selles tegevuses silmas pidada oma valijaskonna soove ja seisukohti. Seepärast on paratamatult tarvilik käitistes töölise üldkogu koosolekute pidamine. Tööliskoja pudumise tõttu instrueerib töölisvanemaid nende ülesannete kohaselt E. T. Keskliit. Viimasel ajal aga on politsei jätnud registreerimata töölise üldkogu koosolekuid, mille päevakorda oli võetud E. T. Keskliidu rahvamajanduse elustamise kava. Seega on raskeendatud töölise üldkogu koosolekutel ülesannete täitmine, mis seadusega nende peale pandud.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes palub E. T. Keskliidu juhatus *Poliitisevalitsuse korraldust*, et prefektid lubaksid pidada ametiühingutel ja tööliskogudel: organisatsiooniliste, majanduslikkude, sotsiaalpoliitiliste, tööõiguslikkude, kultuuriliste ja teiste ametiühingute ja tööliskogude kompetentsi kuuluvate küsimuste käsitamiseks kinniseid ja avalikke koosolekuid.

Naabermaade ametiühingute kongresse.

LÄTI AMETIÜHINGUTE KESKLIIDU KONGRESS

peeti 14. ja 15. aprillil Riias uues moodsas stiilis ehitatud töölismajas. Ametiühingute esindajaid oli ilmunud kongressile rohkesti.

Kongressil viibisid Rootsi ametiühingute esindajana Ragnar Casparsson ja Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esindajana Lui Metslang ja Joh. Mihkelson.

Kongressi tähtsamaks punktiks oli palga võitlus ja fashismi ning kollaste ametiühingute vastu võitlemine, mille üle peeti elavalt läbirääkimisi.

Kongressi töö möödus üksmeeles, lõppedes teise päeva õhtul.

SOOME METALLITÖÖLISTE LIIDU

esimene korraline kongress peeti Helsingis samal ajal, kui Läti kongress. Kongressil oli esitatud 3½ tuhat metallitöölise 74 osakonnast.

Tähelepanu äratasid kongressil välismaiste metallistide esindajate tervituskõned. Rootsi Metallitöölise Liidu esimees Gunnar Anderson ütles tervitusi 103.000 rootsi organiseeritud metallisti poolt, A. Johansen Taani seppade ja Masinaehitajate Liidult, Hans Egg Norra Raua ja Metallitöölise Liidult, Josef Pretsch Tšehhoslovakkia Metallitöölise Liidult ja B. Eilmann Eesti Tallinna Metallitöölise Am. Ühisuselt.

Lühikese kokkuvõtte nim. maade metallitöölise organisatsioonide tegevusest toome järgmises numbris. Tähtsamaks küsimuseks kongressil oli liidu põhikirja muutmise küsimus, ühest liidust teise siirdumise puhul sisseastumise ja liikmemaksud ning toetuskindlustuse asjus. Peale selle arutati põhjalikult ametiühingulist organiseerimistöö arendamist, suhet poliitilistesse parteidesse ja streigimurdjate küsimusi.

ABF — Rootsi Töölise Haridusliit.

Neeme Ruus.

1932. aastaga möödus Rootsi Töölise Haridusliidu (rootsikeeles — Arbetarnes Bildningsförbund; lühendatult — ABF) asutamisest 20 aastat. Nimelt asutati ABF 1912. aastal. Liit on juba algaastail alates olnud elujõuline, alates tegevust 271.060 üksikliikmaga. Vahepeal on aga ABF-ga liitunud organisatsioonide arv kasvanud 15-le ja üksikliikete arv on nüüd 1.522.638! Peame meeles, et Rootsi rahva üldarv on umbes 6 miljoni, siis näeme, et keskmiselt iga neljas rootslane on Töölise Haridusliidu liige! Kui kodanlasi ja kooliealisi lapsi mitte arvestada, siis on iga rootsi tööline liitunud Töölise Haridusliitu! Siiski tuleb arvestada sellega, et paljud töölised kuuluvad samal ajal kahte, mõned isegi kolme ABF-iga ühinenud liitu, mille tõttu jääb ka Rootsiski järele töölisi, kes ABF-ist veel eemal seisavad.

Suurimad ABF-i kuuluvad liidud on: Kooperatiivide Liit — üle 600.000 liiget, Ametiühingute Keskliit — üle 550.000 liiget, Sotsiaaldemokraatlik Partei — ligi 290.000 liiget, Sotsiaaldemokraatlik Noorsooliit — üle 70.000 liiget, edasi — Töölise Karskusliit NOO ja rida väiksemaid töölise kultuurilisi ja ametiühingulisi liite.

Õppetevsus on rajatud peamiselt õpperingide tööle. Häid ja kohaseid õpperingide juhte valmistatakse ette Brunnsvick'i ja teistes rahvaulikoolides. Õpingulise tegevuse arenemisest annab pildi alljärgnev tabel:

Aasta	Õpperingide arv	Õppijate arv
1912—13	57	785
1916—17	326	4.010
1921—22	1.387	19.060
1926—27	2.390	29.823
1931—32	4.406	61.316

ABF-il on üle maa 1.097 raamatukogu 350.209 köitega, milliseid kasutati möödunud õppeaastal 813.460 korda.

Peale õpperingide kavade ja juhtnööride koostamise ilmub ABF-il ka rida kirjalikke, korrespondents-kursusi. Neist on populaarsemad ja viimaseil aastail järjest rohkem tarvitamist leidnud aktuaalsed rahvamajanduse kursused. Olgu siia lisandatud, et suure osa töölissharidustööst, eriti majandusliikude ja ühistegeliste küsimuste käsitlemisel, teeb Kooperatiivide Liit, korraldades kursusi ja õpinge ühistegevuse ja rahvamajanduse alal ja andes välja vastavasisulist korrespondentskursusi.

Peale õpperingide on nimetamisväärt loengud. Neid on korraldatud järgmisel arvul:

Aasta	Seeriade arv	Loengute arv
1912—13	30	151
1916—17	63	240
1921—22	301	1.255
1926—27	359	1.931
1931—32	334	2.148

Järjest suureneva raadio levikuga ei ole suusõnaliste loengute arvu püütudki väga

suurel arvul tõsta, kuna sama tööd saadakse teha raadio kaudu. ABF-i kasutada on igaal pühapäeval ½ tundi ja sellele veel eriaegadel Stockholm-Motala raadio ringhäälingus. Järjekindlaid loenguid peetakse, kord kuus, tänapäeva rootsi tööliselust ja samuti kord kuus esperantost.

Kust hangitakse summad selliseks laialdaseks tegevuseks? ABF-i tegevuse aluseks on liikmemaksud, mis oli algaastal 3 ööri, nüüd aga 5 ööri üksikliikmelt. Liikmemaksudest saadi esimesel aastal kr. 9.715,48, viimasel aastal aga — kr. 73.846,84. Kogu 20 tegevusaasta kestel saadi liikmemakse kr. 775.007,78. Tähtsat majanduslikku toetust võimaldab igaaastane riiklik toetus. Esimesel kahel tegevusaastal seda ei saadud. Esimene riiklik toetussumma saadi 1914. aastal kr. 3.425,54 suuruses. Möödunud tegevusaastal aga tõusis riiklik toetus juba kr. 198.824,03.

Kõik need summad on vaid keskbüroo kasutada. Kohalikud ühingud saavad liikmemakse oma allühingult ja omavalitsusilt, mis teeb välja hulga suurema summa kui see on keskbüroo kasutada.

Milliseid aineid õppisid rootsi töölised, selle kohta saame ülevaate alljärgnevalt tabelist:

Aine	1930—31	1931—32
1. Organisatsiooniline tegevus	508	584
2. Esperanto keel	299	432
3. Riigi- ja omaval. teadus	352	399
4. Inglise keel	303	344
5. Rootsi keel ja õigekiri	247	315
6. Rahvamajandus	75	218
7. Matemaatika	215	218
8. Raamatupidamine	176	207
9. Ametiühinguline oskus	185	190
10. Laul ja muusika	168	179
11. Ilukirjandus	205	176
12. Sotsialism	107	162
13. Töölisetaater	72	141
14. Saksakeel	89	115
15. Sündikalism	49	75
16. Aktuaalsed sotsiaalsed küsimused	56	74
17. Kõnekunst	83	65
18. Ühistegevus	50	67
19. Käsitöö	50	63
20. Kommunism	83	61
21. Tänapäeva rootsi tööliselu	—	59
22. Võimlemine	24	42
23. Kirjandusajalugu	31	42
24. Filosoofia, psühholoogia, eetika	18	33
25. Elektrotehnika	9	24

Andmestikust nähtub, et tänapäeval juba eluvõõraks muutunud kirjandusküsimused on õpperingide tegevuses nihkunud tahaplaanile. Ilukirjanduse õpingide arv on vähenud 15% võrra ja nende üldarv moodustab vaevalt 4% õpingidest! Selle vastu aga püsib huvi orga-

nisatsiooniliste küsimuste vastu endiselt esikohal, õpingide arv tolles küsimuses on kasvanud 15%.

Eriti silmatorkav on suur huvi kasv tänapäeva põlvemate ja praktilisemate küsimuste vastu. Rahvamajandus, mis senini seisis aines-
tikuks 15. kohal, on nüüd tõusnud 6. kohale ja õpingide arv on kasvanud kolmekordseks! Esperanto on tõusnud teisele kohale, õpingide arv suurenenud ligi 50% võrra. Suur edu on ka töölisteaatriil — ringide arv kasvas kahekordseks, ja sotsialismi õpinge tuli juure 60%. Kommunismiga on aga lugu halvem. Kui ta veel möödunud aastal oli 13. kohal, langes ta nüüd 20. kohale, kuna ringide arv kahanes ⅓ võrra.

Agaramateks õppijateks on olnud karsklased. Tööliste Karskusliidus võttis osa õpiri-

gest 2.521 liiget s. o. 31,7% tolle liidu liikmeskonnast. Aktiivsusest järgneb Sotsialistlik Noorsooliit 17.900 õpingilasega (27,8%). Selle liidu juures teotseb ka suurim arv õpinge, nimelt 1.172, järgneb Ametiühingute Keskliit 670, Sotsiaaldemokraatlik Partei 262, N. O. V. (Tööliste Karskusliit) 119, S. A. C. (sündikalistid) 113, Kooperatiivide Liit 89 jne.

Käskikäes ABF-ga korraldavad üksikute ametiühingud ja keskliidud suvel hulga erialalisi kursusi oma liigetele. ABF on muutunud sealsele töölistkonnale, eriti aga organisatsioonide tegelelastele, ülitähtsaks töölishariduslikuks ülikooliks, mis suudab rahuldada kõigi erihuviliste eri nõudeid.

ABF-i hariduslikku tegevust juhib Mauritz Andersson; liidu esimeheks on Rickard Sandler.

Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest.

M. Martna.

„T. Hääles“ nr. 4 ilmunud artikli lõpp.

D. Noortööliised.

Puudutasin juba noorusjõudu ja — naiivsust, mis noorsool „pead püsti“ hoida võimaldab ja mõnestki hädast hõlpsamini üle aitab. Seda tõde kinnitab nähtav elujõuline noorsugu, eriti meie ridades. On ju ka meil sotsialistlik noorus oma elujõuga, oma aktiivsusega olemas, kellele töölistliikumine julgusega oma tuleviku võib usaldada. Aga kas teeme meie hästi, kui me unustame, et tööpuudus noortele hävitavalt mõjub? — Mis mina tööpuuduse mõjust laste suhtes ütlesin, kuulub ka noortööliste kohta. Sest üks kasva noored tööliised sageli tööta vanemate viletsates kodusdes kõige nende lugemata kannatuste all, mis tööpuudus paratamatult kaasa toob? Noortööliste areng on kõige selle viletsusega lakkamata seotises.

Kuidas kasvava noortööliste käsi koolis käib, selle halbu külgi oleme juba näinud. Kooli lõpetades algab töö otsimine. Õnnestub noorel kusagile õpilaseks pääseda, siis tähendab see sageli erilist kurnamispiina ajajärku tööliste elus. Meister-ettevõtja, ükskõik mis nimeline, näeb õpilases vastupanunõrka tööjõudu, keda ta hoolimatult oma kasuks tarvitab. Ettevõtja poolt kaitset oodata, või otsida, osutub lapselikuks eelduseks.

Enamiste on aga noortööliste algusest peale tööpuudusega tegemist. Kõik katsed, palved ja otsimised osutuvad asjatuiuks. Kui kuud, kui isegi aastad tööd otsides mööduvad, ilma et otsija tööd leiaks, mis ime siis, kui noortööliste elujõud, värskus ja elutahe närbuma löövad ja noortööline tavaliselt allapoole langemise teele satub? Me näeme neid kolletanud, närbunud inimelu õisi, kes peaksid ja kes tahaksid n. n. „loovat tööd“ teha, kes isegi valmis on ennast ilma mõtlemata kurnamiseks andma, aga — tööleidmise võimalusi ei ole, neid on liiaks vähe, et kõigile noortele töötajatele jatkaks. Seal seisab siis noor ini-

mene otsustava küsimise ees: mis otstarb on elul, kui võimalust pole elujõu kasutamiseks? Kui ta näeb ja enesele ausalt tunnustama peab, et isegi need inimesed, kes temale heatahtlikud ja kõigiti ausad on, esmajoones tema vanemad, vennad ja õed, teda tööpuuduse hädas avitada, temale tööd võimaldada ei suuda, eks ole siis see silmapilk käes, kus noortööliste raskemeelsuse tulek ette näha on?

See hädaoht noortööliste suunas on nõnda suur, et keegi seda nähes tuimaks ei tohiks jääda. Ja see sisaldab suure, inimkonna küsimise, mille peale eestkätt noored vastust ootavad. Rahuldavat vastust ei suuda kodanlised targad sellele küsimisele anda. Tunnistuseks on käesolev maailma majanduskriis, tööpuuduse, sellega ka noortööliste hädade peaallikas. Me kõik oleme tunnismeesteks, et kodanlise ühiskonna tarkus kriisi lahendamiseks teed, väljapääsu ei leia. Jääb sotsialism. Sotsialistlikkudel noortel on see teada. Jääb üle: kasvatustööd sotsialismi kasuks üha laiendada, ka poliitiliselt loitude ja poliitiliselt koolimata keskkihide ning vaeste, viletsuses ägavate talupoegade sekka kanda, arusaamist avardada, et ainult sotsialism abi tuua võib.

Sotsialismi abi ei või — arusaadavalt — silmapilkne abi olla. Aga mida kauem me selle tee harimata, sotsialismi vajaduse selgitamata jätame, seda kauem jääb viletsus püsima, jah, kasvab üha suuremaks.

Meie ei ela ainult enestele, vaid me elame inimsoo tulevikule.

Noortööliised on sotsialismi tuleviku ettevalmistajad. See suur ülesanne kohustab: hoolimata viletsusest, hoolimata surmahädaohest peab meiega noorus võitlema, et sotsialismi kõrge siht rutemini läheneks.

Raudteetöölise Ühisuse tegevus arenes hoogsalt.

Eesti Raudteetöölise Ühisus on tugevamaid E. T. Keskliidu ametiühinguid. Ühisusel on 6 osakonda — Tallinnas, Valgas, Tapal, Mõisakülas, Sondas ja Narvas. 1933. a. lõpul oli ühisusel 590 liiget. Hoolimata reaktsiooni pealetungist, läks korda 1933. a. liikmete arvu tõsta. Ka ühisuse rahaline alus on kindel. 1933. a. oli tulusid kr. 5.444,30, kulusid kr. 1.213,49. Seega lõppes tegevusaasta kr. 4.230,81 ülejäägiga, mis on määratud mitmesse toetusfondi. Ühisuse 31. dets. 1933. a. bilans näitab, et ühisusel oli puhas raha mitmesugustes fondides ja tegevuskapitalis kr. 5.742,83. Ühisuse rahalise tugevuse aluseks on — korralikud liikmemaksud ja järjekindel korrektnete asjaajamine.

1933. a. avaldas ühisus elavat tegevust. Koos E. T. Keskliiduga tehti raudteelaste keskel fashismivastast kihutustööd. Samuti on ühisus aktiivselt võtnud osa kõigist teistest E. T. Keskliidu aktsioonidest. Raudteevalitsusele on esitatud mitmed märgukirjad tööliste valdamise ja muude väärnähjuste puhul, kus rikuti tööliste õigusi. Esitati nõudmine päevatöölise puhkeaja saamiseks. Teedeministri L. Johansonil ajal esitati päevatöölise suvepuhkuse seaduse eelnõu, kuid valitsuse kriisi tõttu jäi see eelnõu kalevi alla.

Ühisus jälgis käitisvanemate valimisi ja pidas silmas, et töölisvanemateks valitaks teadlikke ametiühingulasi. Ühisus on kontakti pidanud teiste raudteelaste organisatsioonide-

ga ja on algatanud küsimuse, et E. Raudteetöölise Ühisus ja liinitöölise ametiühing liituksid. Samuti on ülestõstetud küsimus, et luua ühtlusametiühing kõigi raudtee töölise ja teenijate jaoks. Nende küsimuste lahendamise jätkub käesoleval tegevusaastal.

Aruandest nähtub, et hoogne tegevus on olnud ka ühisuse osakondades. Ühisusel on välja kujunenud teadlikkude tegelaste kaader ja sellest on tingitud ametiühingu edusammud.

8. apr. peeti Tallinna raudteelaste kodus ühisuse esindajate kogu koosolekut, millest võttis osa 37 esindajat. Koosolekut juhatasid J. Norman ja Veeber. Protokollisid E. Perdi ja O. Brenner. Keskliidu esindajana viibis koosolekul sekretär L. Metslang. Ühel häälel kinnitati ühisuse aruanne ja eelarve. Juhatuse valiti: J. Norman, O. Brenner, A. Puks, E. Perdi, V. Kallau, J. Amberg ja E. Torpal. Revisjonikomisjoni: A. Ligema, J. Tammeleht ja A. Villemsen.

Keskliidu sekretär L. Metslang kandis ette referaadi: Palga- ja töötingimused praeguses olukorras ning kutseühingute ülesanded.

Algatatud küsimuste all otsustati asutada töötä liikmete toetuse korraldus ja juhatusele anti volitus jätkata läbirääkimisi raudteelaste kutseorganisatsioonide liitmiseks.

Lõpuks oli omavaheline koosviibimine, kus sõbralikus vestluses arutati kutseühingu tuleviku kavatsusi.

Käitisvanemad olid koos.

Neljapäeval, 19. skp. peeti Tallinna „Töölise Kodu“ töölisvanemate ja ametiühingute juhatuste ühist koosolekut. Eelkõige kuulati ära töölisvanemate aruanded kohapealsetest tööoludest.

Lutheri puutööstuses tööolud on paranenud. On võetud juurde uusi töölisi.

„Rauaniidi“ tekstiilkäitis valmistab hooaja kaupa. Töölisi on võetud juurde. Töö käib kolme vahetusega.

Riigi Sadamatehases on navigatsiooni alguse tõttu töövõimalused suurenenud.

Balti Puuvillavabrik töötab edasi endiselt. Tellimisi mõneks ajaks jätkub.

Kilgase trikootaash on samuti suurendanud töömahtu. Saksamaalt on toodud juurde uusi Cotton sukamasinaid. On võetud juurde uusi töölisi. Värvikoda on tööga eriti koormatud.

Rotermani leivatehases käib töö endises tempos.

Raudtee Uusdepoos on samuti olukord endine.

„Ilmarise“ metallitehasel on tööd vähevoitu.

Linna hooneteparanduse käitel on tööd seetõttu vähe, et linna eelarve on vastu võtmata.

„Eesti Siidi“ tekstiilkäitis suurendab pistata oma tegevust. Praegu tehakse ruumide remonti.

Aruannete järele Tallinna Ühishaigekassa esimees H. Isküll andis lühikese kokkuvõtliku ülevaate Tallinna Ühishaigekassa viimase aja tegevusest ja lähema tuleviku kavatsustest. Haigekassa praegu jaoks päevaülesandeks on haigla soetamine.

Koosolekul puudutati ka grupi volinikkude kassavaenulikku tegevust. Juhatus on otsustanud ümberkorraldada otstarbekohasemaks kassa statistika, mis aga volinik Raudsepale ja tema lähematele sõpradele ei meeldi ja selle küsimuse otsustamiseks on nüüd kokku kutsutud Raudsepa algatusel volikogu erakorraline koosolek. Töölisvanemad asusid üksmeelselt seisukohale, et haigekassaga ei saa nalja teha. Ja sellised mürtsumehed tuleksid tööliste enesete poolt korrale kutsuda.

Tartu kingsepad palgavõitluse eel. Palga ja tööolud ühtlustamisele. Võitlus kollektiivlepingu pärast.

Tartu Nahatöölise Ühing on asunud aktiivselt korraldama Tartu kingseppade palga- ja tööolusid.

Tartu kingseppade olukord on äärmiselt raske. Tükitööga teenitakse kõigest 15—20 senti tunnis ja teenitud töötasu ei saada paljudeltki ettevõtjailt korralikult kätte, nii et sedagi vähest töötasu tuleb nõuda sageli kohtu teel. Tööd saavad kingsepad teha täie koormatusega kõigest 6 kuud, kuna ülejäänud ajal saadakse ainult mõni päev nädalas tööd ja sedagi mitte kõik töölisel.

Peale äärmiselt madala töötasu peavad kingsepad kandma veel tööstuskulusid korteri, kütte ja valgustuse näol ning tarvismineva peenmaterjali omalt poolt juure panema.

Eelnimetatud asjaolusid arvesse võttes korraldas Tartu Nahatöölise Ühing Tartu kingseppadele 4 ülelinnalist koosolekut, milledest võeti kõigist rohkearvuliselt osa. Kingsepad on sõlminud ligi 200 omavahelist lepingut ametiühinguga, mille järele nad on kohustatud palgavõitluse või boikoti rikkujatena maksma teatava summa vaestelastele Tartu linna hoolekande osakonda. Eelnimetatud koosolekute tulemustena töötati välja lepingu kava, millele

peaksid kirjutama alla kõik ettevõtjad ja tööandjad. Selle lepingu järele tõuseksid palgad 18—25 sendini tunnis. Lepingus on nähtud ette eri tükitöö hinnad 47 tööliigi kohta, kusjuures 10% arvestatakse peenmaterjali arvel juure. Edasi on märgitud, et laada- ja turutöö on 15% odavam, liistud olgu tööandja poolt, töötasu peab makstama välja igal nädalal. Lepingu muutmist võib nõuda üks lepingu osaline ka enne tähtaega, kui elukallidus on tõusnud riikliku statistikabüroo andmeil 10% või langenud sama palju, lepingu sõlmimise päevast arvates.

Lepingu rikkumise korral ollakse kohustatud maksma 250 kr. puudustkannatavate laste toetuseks Tartu linna hoolekande osakonda.

Tööandjad on ise tunnustanud palgakõrgendamise vajalikeks, kuid mõningate tükitöö hindade üle kestavad praegu läbirääkimised. Kui rahulisel teel kokkulepet ei saavutata, siis alustavad kingsepad kokkuleppest äraütlevate vastu boikotti koos kõigi teiste ametiühingulistega organisatsioonidega.

Osa tööandjaid on juba viimaste teadete järele kirjutanud kokkuleppele alla.

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

MEREMEHED KORRALDAVAD RIDU.

Läinud pühapäeval peeti deki- ja kajutiteenijate ühingu peakoosolekut Meremeeste Kodu. E. T. Kesklüüdi poolt viibis esitajana A. Offenbach.

Koosolekut juhatas *Rosenfeldt*, protokollis *Raagel*.

Aruannete näol märgiti, et ühingus on üle 250 madruse registreeritud, neist liikmemaksu täies suuruses maksnud üle 100. Organiseerimine on olnud viljakas. Tegevuse aruanne kui ka eelarve kinnitati.

Tähtsamaks päevakorra punktiks oli liitumise küsimus kütjate ühinguga. Otsustati ühing likvideerida senisel kujul ja liituda kütjate ühinguga, kusjuures uueks nimeks mõlemile oleks Eesti Meremeeste Ühing. Likvideerimiskomisjoni valiti *Rosenfeldt*, *Etnman* ja *Ottis*. Läbirääkimiste all otsustati juhatust volitada vabariigi valitsuse ees samme astuma tööta meremeeste olukorra parandamiseks,

saates sellekohase delegatsiooni riigivanema juure.

Koosolek oli asjalik ja üksmeelne.

TARTU TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU NÕUKOGUST.

Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogu koosolek peeti 19. skp. Tartus, Filosoofi t. 11.

Päevakorra tähtsamaks punktiks oli peale jooksva iseloomuga küsimusi valimised põhikirja järele. Põhikirja kohaselt valiti esimees, sekretär ja laeaur eraldi. Esimeheks valiti Karl Offrill, sekretäriks Artur Pank ja laeauriks Abel Kuusk. Juhatuse liigeteks valiti Ilmar Rebane, Peeter Spiridonov, Eduard Rein ja Ado Üun. Revisjonikomisjoni valiti Mihkel Toom, Johannes Erdmann ja Mihkel Üunapuu.

Peale valimisi arutati kutseoskuse tunnistuste ja registreerimisega ühenduses olevaid küsimusi.

SISU: 1) E. T. Kesklüüdi üleskutse 1. maiks. 2) Töölisvanemate konverents. 3) Tööd, inimväärsust töötasu ja sotsiaal* kindlustust igale töölisel. 4) Kesklüüdi sammud ametiühingute tegevusvabaduse kaitseks. 5) Naabermaaa ametiühingute kongresse. 6) N. Ruus — BFB — Rootsi Töölise Haridusliit. 7) M. Martina — Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest. 8) Raudteetöölise ühisuse tegevus arenes. 9) Käitisvanemad olid koos. 10) Tartu kingsepad palgavõitluse eel. 11) Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.